

souvislosti se konstatovalo, že sociologové mládeže z kapitalistických zemí nepřinesli nové koncepce a přístupy, i když v dílčích pohledech reflektují měnící se postavení této sociální skupiny v celé společnosti.

Zástupci sociologických pracovišť ze socialistických zemí se ve svých vystoupeních zevrubně zabývali vztahem mladé generace — socialistická společnost, problematikou různých stránek reprodukce společnosti a podílem mladé generace na těchto změnách (např. charakteristika mládeže jako biosociální skupiny se specifickými znaky). Byla věnována pozornost zásadním aspektům sociálního a psychologického vývoje mládeže, zdokonalování společenských vztahů z hlediska sociální kreativity a inovačních schopností mladé generace, pracovnímu procesu, hodnotovým orientacím mladých v pracovních organizacích, jejich socioprofesi kariéře. V některých referátech byly analyzovány problémy konkrétních sociologických výzkumů mládeže, včetně otázek indikátorů, spolehlivosti komparací.

Kromě toho se řada řečníků, jak už to při takových příležitostech bývá, nedržela stanoveného tématu a referovala o předmětu svého osobního zájmu, což ne vždy přineslo posluchačům žádoucí informaci.

Každý se přirozeně mohl k referujícím vyjádřit, přednést svoje stanovisko. Přitom působilo sympaticky, že referující i účastníci diskuse usilovali nejen o prezentaci svých názorů, ale i kvalifikovaně posuzovali tvrzení druhých, rozvinula se tvůrčí diskuse. Podstatné je pak zjištění, že marxisticko-leninská sociologie přinesla fundovanější a její představitelé upozorňovali na vskutku prvořadě problémy související s přípravou mládeže na práci a život a s jejím aktivním působením ve své společnosti.

Účastníci jednání se shodli v tom, že by bylo vhodné zabývat se více i hlouběji tematikou mládeže v rozvojových zemích.

V porovnání s jednáním tohoto výzkumného výboru na X. a IX. světovém sociologickém kongresu je možné konstatovat, že se pozornost účastníků více soustředila na zásadní otázky života soudobé mladé generace, byly předneseny referáty metodologicky i metodicky fundovanější, ustoupily příspěvky zabývající se okrajovými záležitostmi. Snad i tím více vynikla společenská úloha sociologie jako vědy obecně a sociologie mládeže jako disciplíny zkoumající tak významnou sociální skupinu zvláště. I na tomto fóru se ukázala oprávněnost požadavku zabývat se klíčovými otázkami soudobé mladé generace v kontextu celé společnosti, v níž žije, a studovat tuto společenskou skupinu v celosvětovém, globálním kontextu, v rámci zápasu dvou světových soustav, v souvislosti s hledáním cest všestranného rozvoje zemí třetího světa v boji proti chudobě, v úsilí o odzbrojení a trvalý mír.

Vladimír Dubský

Sociologie sportu na XI. světovém sociologickém kongresu

Celkovou tematickou orientací XI. světového sociologického kongresu byla podmíněna i obsahová a metodologická stránka vystoupení a diskusí, které probíhaly na zasedání výzkumného výboru 27 Sociologie sportu (který je současně ICSS — International Committee for Sociology of Sport). Obsahové zaměření jednotlivých příspěvků většinou vycházelo, i když někdy velmi zprostředkovaně, z ústředního tématu kongresu, tj. problému sociálních změn. Přitom však bylo v mnoha ohledech poznamenáno obsahovým zaměřením předcházejících zasedání výzkumného výboru, které se uskutečnily v období mezi X. a XI. kongresem. Účast na jednáních byla podstatně ovlivněna jednak místem konání (poměrně značná vzdálenost od Evropy i amerického kontinentu) a mimořádně těžkými klimatickými podmínkami. I když se do zahájení kongresu registrovalo celkem 17 mimoindických účastníků, kteří se přihlásili na zasedání výzkumného výboru sociologie sportu, jednotlivých jednání se jich účastnilo podstatně méně. Za to byla poměrně značná účast indických sociologů.

V průběhu jednání výzkumného výboru sociologie sportu vykristalizovaly dva základní, v jistém slova smyslu regionální typy obsahového zaměření příspěvků. Jedním typem byly příspěvky účastníků pořadající země — Indie, které většinou obsahovaly víceméně popisné informace o výzkumech (zpravidla velmi malého rozsahu) v oblasti sociologie sportu v Indii.

Druhým typem příspěvků byla vystoupení mimoindických účastníků. Zde byla v zásadě věnována pozornost dvěma významným problémovým okruhům. První z nich, poměrně vysoce kompaktní, představovaly referáty a vystoupení účastníků ze socialistických zemí. Obsahově se většinou vázaly k problematice postavení tělesné kultury, eventuálně sportu ve způsobu života. Druhý problémový okruh měl tematicky výrazně pestřejší charakter. Převažovala v něm tematika společenských souvislostí

vrcholového sportu a jeho společenského statusu, eventuálně informace o metodologicky sice velmi dobře koncipovaných, empirických výzkumech v oblasti buržoazní sociologie sportu, teoreticky však značně malého dosahu. Pochopitelně ne všechny příspěvky bylo možno zařadit do těchto tematických okruhů. Jako na každém jednání (i na jednáních ostatních výzkumných výborů) se objevovaly i takové referáty, které jak svou tematickou orientací, tak zejména metodologickým přístupem přesahovaly rámec sociologického zkoumání a v mnoha aspektech se výrazně blížily k tradičním filozofickým přístupům.

Celkový průběh jednání výzkumného výboru sociologie sportu umožnil vytvořit si určitou představu o stupni a rozvoji sociologie sportu v socialistických zemích a Indii; podstatně méně pak o současném stavu sociologie sportu ve vyspělých kapitalistických zemích.

Pokud bychom měli charakterizovat přednesené referáty a příspěvky indických účastníků, je nutno konstatovat, že ve své převážné většině ukázaly dosavadní metodologickou (ale i teoretickou) nevyzrálost indické sociologie sportu. Ta je pochopitelně podmíněna celkovým dosaženým stupněm rozvoje sociologie v Indii, ale navíc i poměrně malou pozorností, která je v oblasti teorie věnována sociologii sportu. Vlastní sociologii sportu (o sociologii tělesné kultury lze v Indii pouze velmi těžko mluvit) zde představují především tělovýchovní pedagogičtí pracovníci různých univerzit a vysokých škol. Jejich teoretická a metodologická výbava zpravidla nedosahuje úrovně ostatní indické sociologie.

Většina vystoupení popisným způsobem informovala o postižení určitých, v indickém prostředí zřejmě signifikantních znaků ve vztahu jednak k tradičním, jednak k moderním sportům. Výzkumné soubory zpravidla nepřesahovaly 80 respondentů (byly případy, kdy byly 20ti či 25ti členné) a základním metodologickým nástrojem byl velmi jednoduše koncipovaný dotazník, obsahující poměrně malý počet většinou uzavřených otázek. V ojedinělých případech se vyskytly i jiné metody, jako například velmi jednoduché využití úředních dokumentů i pokusy o řízené standardizované rozhovory. Výsledky získané v takto koncipovaných výzkumech pochopitelně mohly mít hodnotu nanejvýš ilustrativní a na jejich základě není možno učinit si představu o základních společenských souvislostech rozvoje sportu v Indii. Je však nutno konstatovat, že odrážely velmi nerovnoměrný stupeň rozvoje jednotlivých oblastí Indie, který se projevoval i ve značně rozdílném společenském hodnocení jednotlivých sportů.

Určitým společným jmenovatelem těchto příspěvků bylo konstatování, že sport, zejména vrcholový (zpravidla se uváděl tenis a stolní tenis), může být a reálně je prostředkem sociálního vzestupu individua, jehož prostřednictvím je možno v ojedinělých případech (byly uvedeny celkem 3) překonat nejen třídní, majetkové, ale i kastovní (a to je v Indii zcela mimořádný případ) přehrady.

Příspěvky ze socialistických zemí informovaly většinou o úloze sportu a tělesné kultury v rozvoji socialistického způsobu života. Opíraly se o velmi kvalitně koncipované výzkumy dané problematiky v jednotlivých socialistických zemích a současně i o dílčí výsledky společného výzkumu realizovaného v rámci mezinárodní spolupráce socialistických zemí (PLR, MLR, ČSSR a SSSR). Jejich společným znakem byla určitá kompaktnost teoretických východisek a velmi kvalitní metodologické zpracování. V tomto směru byla orientována vystoupení prof. Krawczyka (PLR) a D. Földesiové (MLR). Problematikou postavení tělesné kultury ve způsobu života se zabýval i příspěvek J. Merhautové a F. Joachimsthalera *Sociální změny a jejich vliv na sport a tělesnou kulturu v životním způsobu mladé generace*. V poněkud obecnější rovině byl koncipován i příspěvek V. Čecháka *Rozvoj společnosti a změny v oblasti tělesné kultury*.

Obsahově velmi zajímavý a vzhledem k prostředí, v němž kongres probíhal, velmi atraktivní byl referát prof. Grase (NDR) nazvaný *K rozvoji tělesné výchovy a sportu v rozvojových zemích*. Postihoval základní společenské souvislosti zkoumané problematiky především v těch rozvojových zemích, které se orientují převážně na socialistickou světovou soustavu.

Na prvním zasedání výzkumného výboru byla rovněž předložena informace o mezinárodním sympoziu ICSS a RC 27 ISA na téma: *Tělesná kultura v životním způsobu mladé generace*, které se konalo v roce 1985 v Praze. Tato informace se setkala s pozitivním ohlasem, stejně jako č. 7/1986 časopisu *Teorie a praxe tělesné výchovy* (zvláště připravené pro kongres – s rozšířenými cizojazyčnými resumé), které obsahovalo 10 příspěvků československých autorů zabývajících se problematikou sociologie tělesné kultury. Toto číslo bylo pozitivně hodnoceno nejen účastníky jednání výzkumného výboru, nýbrž i zástupci indického organizačního výboru jako jedno z mála monotematických vydání časopisů (evropských) věnovaných jednání kongresu.

Na jednáních výzkumného výboru sociologie sportu (ale i na plenárním zasedání